

**Ambrozy Marián**

Associate professor, PhD in Systematic philosophy  
College of International Business ISM Slovakia in Prešov  
1 Duchnovičovo námestie  
Prešov 080 01, Slovak Republic  
ambrozy@ismpo.sk

## **ZA AKADEMIKOM MIKULÁŠOM MUŠINKOM (1936 – 2024)**

Začiatkom jesene tohto roku nás opustil akademik prof. PhDr. Mikuláš Mušinka, DrSc, Dr. h. c. mult. Dožil sa 88 rokov.

Narodil sa v Kurove r. 1936. Po skončení ľudovej školy študoval na ruskom gymnáziu v Prešove. Maturoval roku 1953. Kandidátsku dizertačnú prácu obhájil roku 1963. Prvou vážnou etapou jeho práce bolo zamestnanie na Filozofickej fakulte UPJŠ v rokoch 1960 – 1972. V roku 1972 bol prepustený zo zamestnania, pretože podpísal 2000 slov a protestoval proti prítomnosti vojsk Varšavskej zmluvy. Nebolo mu umožnené ani ostať ako nepedagogický pracovník fakulty, keďže mu to znemožnilo jej vedenie, ako aj niektorí stranícki funkcionári. Dlhé roky potom pracoval ako pastier hovädzieho dobytká a neskôr ako kurič. Na fakultu sa opäť vrátil koncom zimy 1990. Istú dobu ešte pracoval aj na pozícii kuriča, aj vysokoškolského učiteľa.

Po návrate na univerzitu raketovo stúpал vo vedeckých hodnostiach. Roku 1991 habilitoval. Roku 1995 inauguroval v Mníchove na Slobodnej ukrajinskej univerzite. Po obhajobe titulu DrSc. v Kyjeve odmietal diplom s komunistickými symbolmi, počkal na heraldickú zmenu, a tak sa stal majiteľom diplomu č. 1 s vedeckou hodnosťou doktor filologických vied. Napokon sa mu dostalo najvyššej pocty a z rúk akademika Patona, hlavy Ukrajinskej akadémie vied, ale najmä Medzinárodnej asociácie akadémií vied, prevzal titul zahraničného riadneho člena Ukrajinskej akadémie vied.

Akademika Mušinku by sme mohli charakterizovať aj ako akademika – znalca vidieckeho prostredia, miestopisu, ukrajinských reálií.

Vystupoval skromne, argumentoval vecne, ale stále slušne. Bol brilantným polemikom, neochvejným zástancom ukrajinskej národnej identity Rusínov, ktorý však neodmietal diskusie i spoločné akcie s Rusínmi inej názorovej orientácie. Tento priateľský vedec sa usiloval brániť svoju národnostnú menšinu pred rusifikáciou i slovakizáciou. Kontaktoval sa a bol v priateľskom vzťahu s mnohými významnými osobnosťami, spolupracoval napr. s nezabudnuteľným etnografom a regionalistom Jánom Lazoríkom.

Skromné vystupovanie, no i erudícia, spätosť s prírodou a zmysel pre humor boli charakteristické pre akademika Mušinku. Tí, ktorí s ním prichádzali častejšie do styku, si obľúbili jeho príhody, plné humorných zážitkov. Originálne prepájal kompetencie vidiečana s encyklopedickými znalosťami akademika.

Mikuláš Mušinka sa dokázal brilantne vysporiadať s nepriazňou osudu. Keď vedenie fakulty na počiatku normalizácie tvrdo nástojilo na Mušinkovom odchode z akademického prostredia a niekoľko nemenovaných, v smutných súvislostiach politicky angažovaných vedcov znemožnilo jeho zotrvanie na academickej pôde v akejkol'vek podobe (spolu s ním bol vyhodený aj dr. Juraj Bača a iní), zamestnal sa na roľníckom družstve v Kurove, kde bol doma. Ideoví nepriatelia Mušinku si naivne mysleli, že ako pastier bude neškodný a o vedu ani nezavadí. Opak bol pravdou. Mikuláš Mušinka ako pastier a kurič premenil túto životnú etapu na svoje vedecky najplodnejšie obdobie. Napriek inému zamestnaniu ostal verný povolaniu ukrajinistu, filológa a historika. V tomto čase napísal množstvo monografií a vedeckých článkov.

Po prevrate sa vrátil ako prednášajúci na UPJŠ. Keď mu tam po 65. rokoch života povolili viesť už iba výberové predmety a nie základné kurzy, naďalej aktívne prednášal nielen na spomínaných výberovkách, ale najmä na univerzitách na Ukrajine. Aktivitou bol povestný, nielen že stále čosi písal, ale zúčastňoval sa mnohých vedeckých konferencií, kongresov, seminárov etc. Zúčastnil sa ohromného množstva vedeckých podujatí na viacerých kontinentoch sveta. Aktívnou účasťou poctil aj viaceré vedecké aktivity, organizované VŠMP ISM. Napísal viac ako 70 monografií a

stovky článkov. Jeho absolútny bibliografický počet publikačných jednotiek presahuje číslo 2000.

Mikuláš Mušíka bol často v hľadáčku represívnych orgánov. Vypočúvali ho orgány KGB, bol i v pozorovacom hľadáčku ŠtB. Napriek tomu sa nikdy nedostal do výkonu trestu odňatia slobody, ako napr. jeho kolega prof. Bača. Aj keď niektorí kolegovia znemožnili jeho zamestnanie na univerzite pre jeho odlišný politický názor, dokázal tento handicap premeniť na nevídaný vedecký úspech. Keď po politických zmenách niektorých, ktorí priamo M. Mušíku perzekvovali prepustili, „a ani im nikto ruku nepodal“, jeho vedecká hviezda naopak prudko stúpala. Možno spomenúť, že Mušíka redigoval Vedecký zborník Múzea ukrajinskej kultúry.

Filológ, historik, etnograf, literárny teoretik, folklorista, slavista, ale aj pastier a kurič akademik Mušíka bol človekom mnohých podôb, ale jednej tváre a jedného charakteru. Nikdy nepoklonkoval aktuálnemu politickému daniu, písal čo pokladal za správne a nie to, čo sa „pýtalo“. Bol takpovediac človekom hromadného výskytu, autor nekrológu nezabudne na neočakávané stretnutie v Kyjeve na oslave stovky akademika Patona.

Ako ukrajinista objavil, spropagoval a sprítomnil diela mnohých osobností. Rovnako našiel a zachránil mnohé umelecké diela ukrajinskej proveniencie. Stal sa i významným historikom slovensko – ukrajinských vzťahov. Možno konštatovať, že ako vedec priniesol na svetlo sveta mnoho neznámych, netušených faktov. Nezmazateľne sa tak zapísal do dejín vedy v strednej Európe.